

Mis juhtus aastal 1937? Pärnus avati Rannahotell ja Keres tuuseldas malemeistreid

Ajakiri Tiiu heidab igas numbris pilgu ühte aastasse minevikus ning toob sealt välja eredaimad sündmused. Mis toimus aastal 1937?

Pärnus avatakse Rannahotell

Pärnus avatakse Rannahotell (Eesti Rahva Muuseum)

Vajadus uue hotelli järele tekkis Pärnus 1930ndatel aastatel, kui linna küllastas aina rohkem turiste. Kuna tegu oli enamjaolt kopsakama rahakotiga inimestega, jõuti otsusele, et üks esindushotell on linnas hädavajalik. Arhitektuurikonkursile saadetud töödest paraku ükski terviklikult ei sobinud ja nii ei jäänud muud üle, kui arhitektid Olev Siinmaa ja Anton Soans panid mitme konkursitöö põhjal kokku ühe lõpliku projekti. Ehitamiseks vajalik raha saadi Konstantin Pätsi toetusel pangalaenuga. Temale eraldatakse ka hotelli üks 70 numbritoast. Hotelli ehitus võttis aega kaks aastat ja see avatakse pidulikult 17. juunil.

Eestlased on väljasuremisohus?

20. novembri Uudisleht tunneb muret, et kui Eesti rahvaarv kiiresti tõusma ei hakka, ähvardab meid väljasuremine ja praegune rahvaarv, mis on 1 126 413, langeb aastaks 2000 drastiliselt ehk siis on see number 861 000. Sündide ja surmade arvudele tuginedes manab Tartu ülikooli õppejõud härra Madisoon masendava pildi eesti rahva tulevikust, kui ei võeta kohe ette otsustavaid abinõusid. Rahvaarvu vähese juurdekasvu poolest on Eesti praegu maailmas Prantsusmaa järel teisel kohal. Rahvaarvu vähenemise peamiseks põhjuseks on imikute kõrge suremus – iga 100 sünni kohta sureb 8 imikut. Samuti ei soosi perelisale mõtlemist Euroopas valitsev kehv majandusseis. Paul Keres tuuseldab malemeistreid

Paul Keres (paremal) (A. Kalm / Rahvusrhiivi filmiarhiiv)

Maikuus on noor andekas maletaja Paul Keres Prahas maleturniiril, kust ta nopib uljalt ühe võidu teise järel. Lehed kirjutavad: „Kerese võidukäik Praha maleturniiril on otse uskumatu! Ta astub üle vastaste malekuningate laipade võidult võidule.“ Valitsus tunnustas Kerest 1500 krooniga.

Kuu lõpus kogunevad malesõbrad Ülemiste lennuväljale, et oma

ohtuleht.ee

Estonia teater
Teater

malekangelane kiiduavaldustega vastu võtta ja „oma silmaga näha, kuidas näeb praegu välja säärane mees, kes lühikese aja jooksul tuuseldas kõiki välismaiseid malemeistreid“. Lennuväljalt kiirustab sangar esmalt koju vanemate juurde. Tema ema oli poja võidukäiku ette näinud. Nimelt nägi ta unes, et poeg sööb kahe hõbelusikaga.

Esilinastub Lumivalgekese lugu

Esilinastub Lumivalgekese lugu (Istockphoto)

Los Angeleses esilinastub esimene täispikk värviline joonisfilm, Walt Disney „Lumivalgeke ja 7 põialpoissi“, mis põhineb muinasjutul „Lumivalgeke“. Esilinastusel on kohal ka sellised staarid, nagu Charlie Chaplin, Marlene Dietrich ja Judy Garland. Walt Disney meenutab hiljem, et multifilmi tegemisel ei oldud kitsi ei raha, aja ega oskustega, hoolimata sellest, et Ameerikat räsib majanduskriis ja suurt edu filmile ei ennustatud. Kriitikud nimetasid seda enne kinolinal nägemist Disney narruseks. Kui see oleks läbi kukkunud, oleks Disney seisnud silmitsi pankrotiga. Juhtus aga vastupidine – Lumivalgekese loost sai tema meistriteos. Animatsiooni võidukäik oli läbilöögiks Walt Disney stuudiole ning mõjutas tugevalt ka kogu filmitööstuse ajalugu.

Müügile tulevad ETK jalgrattad

ETK (Eesti Tarvitajate Keskühisus) toob suurema osa varem erinevates asukohtades asunud metallitehaseid aasta algul Koplisse ja rajab nende juurde jalgrattaosakonna. Veebruaris alustatakse jalgratate valmistamisega. Esimesed neist ilmuvad müügile 16. aprillil. Varem toodi jalgrattaid ja nende osi suures jaos välismaalt, ETK aga toodab peale mõningate üksikute osade kõik vajaminevad detailid kohapeal oma tööstuses. Mai lõpuks oli valmistatud juba 200–300 jalgratast ja päevas jõudis neid müüki 15–20. Nõudmine rataste järele suureneb kiiremini, kui müüki paisata jõutakse. Tehase tuntumad margid on LUX, Eteka, Olympia, Original ja Original Lux. Jalgrattaid toodab ETK kolm aastat ja selle aja jooksul müüb neid umbes 10 000.

Unustamatud inimesed

Primadonna Milvi Laid tähistab lavajuubelit

Milvi Laid (Jaan Riet / Rahvusrhiivi filmiarhiiv)

Veebruaris tähistab oma kümne aasta lavajuubelit [Estonia teatri](#) operetiprimadonna Milvi Laid. Ajaleht Uus Eesti kirjutab, et sellest töötab kujuneda kogu Eesti opereti juubelipäev:

„Tõepoolest, kas ei ole see õnnelik sattumus, et meie pealinna

operetti on rea aastate jooksul kandnud just Milvi Laid, näitleja, kelle intelligentsus, ääretult sümpaatne peenetundelikkus elik isegi teatav lapsik karge tagasihoidlikkus on selle lawakunsti haru hoidnud waidlematul kunstikõrgusel ja takistanud tal sattumast labaste ülepakkumiste ning „atraktsioonide“ õhkkonda.

Milvi Laid astus esimest korda lavale Paul Pinna rahvateatris ja töötas seejärel kaks aastat Ugalas. Temaga samal ajal trupiga liitunud Alfred Mering on meenutanud, et silma hakkas noor näitlejanna paistma esimese operetiosaga Kalmani „Sügismanöövrites“. Kuigi ta olevat seal algul seisnud laval nagu hunnik õnnetust ega mõistnud käte ja jalgadega midagi peale hakata, oli tal ometi küllaga sarmi ja veetlevust, mis operetis vajalik. Ta võitis publiku poolehoidu ja peamiselt just tema pärast operette vaatamas käidigi.

Estonia laval oli Laid esimest korda 1927. aastal operetis „Silva“ ja sellest sai tõeline triumf. Publiku ülevoolav vastuvõtt ennustas tema õitsvat teatriteed. Aastaid olid Estonia teatri peaosad vaid tema kanda. Teda peeti võrdväärseks maailma silmapaistvate operetilauljatega.

Lauljanna käis esinemas ka välismaal ja üks Leedu kriitik kirjutas tema kohta, et Milvi Laid on võimeline sulatama põhjamaa jääd ja lund, sest kus on tema, seal valitseb ainult päikesepaiste. Loodust, päikesepaistet ja lilli armastas primadonna muusika ja teatri kõrval kõige rohkem ning hiilgusele ja välisele särale eelistas ta üksindust, rahu ja vaikust.

Laidi viimaseks rolliks Estonias jäi Angele Didier´ operetis „Krahv Luxemburg“, mis jõudis lavale 1943. aastal. Järgmisel aastal, kui pommitabamused teatri purustasid, põgenes lauljanna koos pojaga Rootsi. Erinevalt paljudest teistest Eestist emigreerunud teatritegelastest, õnnestus tal leida erialast tööd nii Soome kui ka Rootsi teatrites. Milvi Laid suri 12. juunil 1976. aastal Stockholmis.

Raamat

Uuenduslik nõuanderaamat

„Keedu- ja käsitööraamat“

(Osta.ee)

Elisabeth Sild

Tartu, 1937

Tartus praegusel Ülikooli tänaval oma keedu- ja majapidamiskursusi korraldanud Elisabeth Sild kirjutas aastal

1932 ligi 600-leheküljelise mahuka raamatu, milles oli 1131 toiduretsepti ja hulk majapidamistarkusi alates õigest ahju kütmisest kuni parasiitidega võitlemise ja kodu-apteegi komplekteerimiseni. Raamat osutus üllatavalt populaarseks ja sestap anti 1937. aastal välja selle uus ja täiendatud trükk. Kordustrükk ilmus veel ka 1946. ja 2001. aastal.

Selle aja kohta uuenduslik on see, et autor kutsus üles sööma rohkem toortoitu, juhtides tähelepanu, et juba Kreutzwald manitses vähem liha tarbima. Oakohvist, Hiina teest ja alkoholist peab ta targemaks loobuda, sest need ärritavad närve.

Sild on raamatus kokku pannud ka menüüd, millest osa on eraldi koostatud linnarahvale ja talurahvale. Miks ka mitte, linna- ja maarahva elustiil ja toitumisharjumused ju ongi mõneti erinevad. Peale rohkete retseptide ja koduse majapidamise nõuannete jäi raamat silma ka uudissõnade kasutamisega. Enamjagu neist jäi siiski laiemalt kasutusele võtmata. Ei hakanud keegi nimetama kõrvitsat kõrvitsaks, pasteeti võidiseks, keeksi keekiks ega vahtu vahundiks. Aga vahustamist vilpamiseks nimetada oleks küll üsna muhe.